

ATATÜRK, CUMHURİYET VE MİLLÎ KİMLİK

CEMALETTİN TAŞKIRAN*

Atatürk'ün cumhuriyetle birlikte millî kimlik olarak Türk milliyetçiliğini seçtiğine şüphe yoktur. Atatürk'ün milliyetçilik anlayışı akılcı, çağdaş medenî, ileriye dönük, demokratik, toplayıcı, birleştirici, yüceltici, insanî ve barışçıdır.

Böyle bir milliyetçilik anlayışı, ırkçılıkla, totaliter faşizmle, komünizmle, şovenizmle, teokratik düzen savunuculuğuyla da bağdaşmaz.

Millet gerçeği, çağımızın reddedilemez sosyal ve siyasî gerçeklerinden-
dir. Millet fikrini reddedip, her siyaset ve toplum olayına sınıf açısından ba-
kan totaliter doktrinlerin uygulandığı ülkelerde bile, millî duygular ortadan
kaldırılmamıştır. Çin milliyetçiliği, Rus milliyetçiliği, bu ülkelerdeki siyasî
rejim ne olursa olsun, derinden derine sürüp gitmektedir. Milliyet duygusu
ve millet gerçeği, milleti inkâr eden ideolojilerden daha güçlüdür.

Milliyetçiliği ırkçılıkla, totaliter faşizmle, saldırganlık veya şovenizmle bir
tutarak kötülemek, milliyetçiliğin anlamını saptırmaktır. Bugünkü dünya-
mızda, milliyet duygusu ve millet gerçeği, inkârı kabil olmayan, manevî de-
ğerleri güçlendiren, insanları kaynaştıran, kültürü geliştiren, çeşitli millî kül-
türlerle dünyayı zenginleştiren, ilerlemeyi ve çağdaşlaşmayı hızlandıran, hür-
riyeti koruyan ve demokrasiyi mümkün kılan yararlı unsurlardır.

"Bugünkü milliyetçilik sosyolojik ve psikolojik esaslara dayanır; kan tah-
lili ile uğraşmaz, kafataslarının şekliyle de ilgilenmez. Belli bir millete bağlı-
lık hissi bugünkü milliyetçiliğin esasıdır."¹

Atatürk'e göre milletin en kısa tanımı: "Aynı harstan (kültürden) olan
insanlardan oluşan topluma millet denir."² Gerçekten, ortak kültür, millet
olma açısından çok önemli bir unsurdur. Tarih gösteriyor ki, bazen ortak bir

* Doç.Dr. Öğ. Alb., MSB Loj. 58. sok. 6/7, Oran/Ankara.

¹ Turhan Feyzioğlu, *Atatürk ve Milliyetçilik*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayını, Ankara 1987, s. 45.

² Afet İnan, *Medenî Bilgiler ve Atatürk'ün El Yazıları*, Ankara 1969, s. 24.

millî kültür etrafında toplanan bir sosyal grup, milleti ve devleti oluşturmuş, bazen de önce bir devlet çatısı altında toplanma vuku bulmuş, ortak millî kültür bundan sonra adım adım gelişmiştir. Her iki hâlde de, milletin varlığını ve bütünlüğünü koruyup sürdürebilmesi açısından, millî kültür hayatı önem taşır.

Atatürk, milleti oluşturan şartları incelerken, bir toplumun millet olabilmesi için dil, din, soy, yurt, ülkü gibi unsurlardan hiç değilse bir kısmının bir araya gelmesi gerekeceğini öne sürmüştü; ancak her millet için bunların hepsinin bir arada bulunmasının mutlaka gerekli olmadığını da haklı olarak vurgulamıştı. Meselâ İsviçre, kök birliği veya dil birliği olmadığı hâlde, aynı siyasî çatı altında toplanan, aynı yurttan yaşayan, ortak bir tarihî mirası paylaşan, beraber yaşamak hususunda ortak iradeye sahip olan, ortak amaçları bulunan insanların millet olabildiklerini gösteren bir örnektir. Önemli olan; ortak değerlerin, ortak inanç ve ideallerin, ortak millî kültürün ve özellikle aynı devlete ve aynı millete mensup olma duygusunun korunması ve durmadan geliştirilmesidir. Şüphesiz, millet olabilmek ve millet olarak kalabilmek için, ortak bir millî kültürün geliştirilmesi büyük önem taşır. Ortak bir vatan, aynı devlete sadakatle bağlı yurttaşlar olarak birlikte yaşamış olmanın ve birlikte yaşamak hususunda ortak arzu ve muvafakatın, zengin bir kültür mirasına sahip bulunmanın, sahip olunan mirasın korunmasına birlikte devam hususunda ortak bir iradenin, ortak tarihin ve dilin, birlikte sevinip, acılara ve fedakârlıklara birlikte katlanmanın, ortak zaferlerin ve geleceğe dönük ortak ümitlerin, ortak millî ahlâkın milletin oluşmasındaki rolünü hatırlatan Atatürk bu faktörlerin "bugünün medenî zihniyetinde, diğer her türlü şartların üstünde anlam taşıdığını" belirtmiştir.³

Ayrıca Türkiye Cumhuriyeti'nin bütün anayasalarında, Türk vatandaşlığı, en toplayıcı ifade ile, vatana ve devlete bağlılık şeklinde tanımlanmıştır.⁴

Millî birlik ve beraberlik duygusu, aralarındaki bütün ayrılıklara rağmen, millet fertlerini birbirlerine sımsıkı bağlar.

Milleti teşkil eden bireylerin doğum yerleri, büyüdükleri yurt köşeleri, eğitim düzeyleri, meslekleri, mezhepleri, siyasî partileri ayrı olabilir. Fakat; vatan birdir, ayıldızlı bayrak birdir, millet birdir.

³ İnan, *a.g.e.*, s. 23-24 ve s. 379-381.

⁴ 1982 Anayasası, Madde 82: "Türk devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türktür."

Elimizin parmakları nasıl aynı ele, aynı kola bağlı iseler, doğum yerleri, geçim kaynakları, meslekleri, siyasî tercihleri ayrı olan yurttaşlar da, aynı millete bağlıdırlar. Nasıl parmaklarımız küreği, kalemi beraberce tutuyor ve gerektiğinde birleşip tek bir yumruk oluyorsa, bir milletin fertleri de milletin kalkınması veya savunulması uğrunda el ele vermeyi bilmelidirler. Gerekliğinde tek bir yumruk gibi birleşebilmek için, parmakların arasına düşmanlık dikenleri yerleştirilmesine imkân bırakmamalıdırlar.

Yüzyıllar boyunca aynı bayrak altında, aynı inançları paylaşarak yaşamış, ortak vatanlarını omuz omuza savunmuş, "kaderde, kıvançta ve tasada ortak olmuş", aynı büyük milletin şerefli evlâtları olarak yaşamaya kararlı insanlar arasına ayrılık tohumları ekilmeye çalışılması Atatürk'ün toplayıcı, birleştirici Türk milliyetçiliği anlayışıyla bağdaşmaz.⁵

Van'dan, Diyarbakır'dan Trakya'ya, Karadeniz'den Akdeniz'e kadar yurdumuzun her köşesindeki memleket evlâtlarını "hep aynı cevherin damarları" olarak vasıflandıran Atatürk, ırk, mezhep, sınıf ayrılıklarını körükleyenlere karşı çıkmış; millî birlik ve bütünlüğü sarsmaya çalışanların, "düşmana alet olmuş beyinsizler" dışında, kimseyi etkileri altına alamayacaklarını söylemiştir.⁶ Tarihten gelen değerlerle kaynaşmış, birlikte sevinip birlikte ağlamış insanları ırk veya mezhep kavgalarını körükleyerek birbirine düşürmek ihanettir. Milletimizi kendi içinden bölmeye yönelik bütün didinmelerin boğulmaya mahkum olduğunu belirten Atatürk'e göre: "Türk milleti, kendinin ve memleketin yüksek menfaatlerinin aleyhine çalışmak isteyen bozguncu, vatansız ve milliyetsiz beyinsizlerin saçmalamalarındaki gizli ve kirli emelleri anlamayacak bir topluluk değildir."⁷

Tarihî gelişmenin ürünü olan Türk milliyetçiliği, akılcı ve bilimsel niteliği ile Millî Mücadele potasında pişmiş, olgunlaşmış, keza Millî Mücadele döneminde de başarı ile uygulanmıştır. Milliyetçilik, Millî Mücadele sonrası inkılâplar döneminde de devlet politikasının esasını teşkil etmiştir.

Atatürkçü milliyetçiliğin değerlendirilmesinde en büyük faktör Türklüktür. Atatürk, Türklük değerini tarihin içinden çıkarmış, onu âdetâ abideleştirmiştir. Atatürk öncelikle Türk milletini tanımakla işe başlamış, Türklüğün yüce ve üstün niteliklerini tarihî araştırmalarla, bilimin ve tecrü-

⁵ Turhan Feyzioğlu; *Millet Yolunda*, İstanbul 1975, s. 243-250.

⁶ İnan, a.g.e., s. 376-378.

⁷ *Atatürkçülük, Birinci Kitap, Atatürk'ün Görüş ve Direktüfleri*, Ankara 1983, s. 74-76.

benin ışığında değerlendirmiştir. "Türk tarihi tetkik edildiğinde, Atatürk'ün, sinesinden çıkışı Türk milletini tanıyan liderlerin başında geldiği görülür. Onun Türk milletini tanıması iki yolla olmuştur. Askerlik ve Türk tarihini iyi bilmek."⁸

Millî Mücadele'yi kazanmak, büyük davayı başarıya ulaştırmak için Türk milletine inanan ve güvenen kişi olan Mustafa Kemal Atatürk, daha Millî Mücadele'nin başlangıcında Türklük duygusunu kendisine rehber olarak almış ve bunu gerçekleştirmeye çalışmıştır.

"Bu memleket tarihte Türktü, halen Türktür ve ebediyen Türk olarak yaşayacaktır"⁹ diyen Atatürk, konuşmalarında ve yazışmalarında, Türk milletine olan sevgisini, inancını ve güvenini her fırsatta dile getirmiştir.

Bir konuşmasında açıkça "Biz doğrudan doğruya milliyetperveriz ve Türk milliyetçisiyiz"¹⁰ demiştir. Bir başka konuşmasında; "Asla şüphem yoktur ki, Türklüğün unutulmuş büyük medenî vasfı ve büyük medenî kabiliyeti, bundan sonraki inkişafı ile, atının yüksek medeniyet ufkunda yeni bir güneş gibi doğacaktır" diyen yine Atatürk'tür.¹¹

Atatürk daha 1919 yılından itibaren "millî" kelimesini gündeme getirmeye başlamıştır. Millî misak, millî irade, millî vatan, millî meclis, millî mücadele gibi kavramları yazışma ve bildirilerinde şuurla kullanmıştır. Daha da önemlisi Türk tarihinde ilk defa millî hudut yine Atatürk'ün Misak-ı Millî hudutlarını çizmesiyle gerçekleşmiştir. Yani sınırları belirsiz bir Osmanlı İmparatorluğu'nun müdafaası söz konusu değildir artık. Türk insanının yaşadığı, sınırları belli bir millî sınır ortaya çıkmıştır Atatürk'le birlikte.¹² Onun millilik anlayışında en önemli husus bağımsız bir millî devlet olmaktadır. Bu yüzden mücadeleye başlar başlamaz oluşturduğu ve asla tavizkâr olmadığı şeylerden birisi Misak-ı Millî (Millî And) olmuştur. Bu Millî And, zamanla bizi millî devlete götürmüştür. Millî devlet kavramı ve gerçeği de Atatürk'ün bize kazandırdığı temel büyük değerlerin en önemlisidir.¹³ Millî sınırları belirlenmiş bağımsız bir millî devletin yapması gereken işlerden birisi ve en önemlisi bütün vatandaşları için özgür bir ortam sağlayarak çağı yakalamak-

⁸ Mehmet Saray, *Atatürk İlkelerinin Dayandığı Tarihi Temeller*, İstanbul 1985, s. 59-60.

⁹ Taha Toros, *Atatürk'ün Adana Seyahatleri*, 2. Baskı, Adana 1981, s. 31.

¹⁰ Utkan Kocatürk, *Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri*, Ankara 1984, s. 148-149.

¹¹ *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri*, c. II, Ankara 1959, s. 275-276.

¹² Bayram Kodaman, "Atatürk'ün Türk Tarihindeki Yeri", *Türk Yurdu*, sayı 112, s. 6.

¹³ Suat İlhan, "Atatürk'ün Kazandırdığı Değerler", *AAMD*, sayı 14, s. 268.

tır. Özgür bir ortamın yaratılmasını ise, ancak milletin egemenliği sağlayabilir. Atatürk'ün Türk milletine kazandırdığı önemli değerlerden bir başkası da millî egemenliktir.¹⁴ Atatürk'ün "millî egemenlik" değerini ortaya koyduğu dönemler bütün dünyada krallık, sultanlık, komünizm, nazizm, faşizm gibi aile, kişi, zümre veya sınıf sistmine dayalı egemenliklerin hâkim olduğu dönemlerdir. Bu açıdan bakılınca Atatürk'ün Türkiye Cumhuriyeti'ne kazandırdığı millî devlet ve millî egemenlik değerlerinin önemi daha açık olarak ortaya çıkar.

Atatürk, millilik ilkesini Anadolu'ya ayak bastığı andan itibaren ısrarla belirtmiştir. 22 Mayıs 1919'da, Samsun'a gelişinin üçüncü günü İstanbul'a, Başbakanlık makamına gönderdiği raporunda "... Türklüğün yabancı yönetimine tahammülü yoktur... İzmir, Türkler için millî ve hayatî bir meseledir... Millet yekvücut olmuş ve millî hakimiyet esasını ve Türklük duygusunu hedef itihaz etmiştir..."¹⁵ diye bildirmektedir. Yani Atatürk Millî Mücadele'de izlenecek yolu "Türk milliyetçiliği" olarak ortaya koymuştur. 22 Haziran 1919'daki Amasya Genelgesi'nde ise, millî egemenliği gerçekleştirmek ve her türlü tesirden uzak millî bir heyetin seçilmesinin zaruretini bütün dünyaya ilân ederek yeni devletin millî kimliği hakkında ipuçları vermiştir.

Cumhuriyetin kuruluşuyla birlikte yeniden yapılanma dönemi başlamıştır. Millî Mücadele'den hemen sonraki bu safhada da Atatürk "millî" olmayı ve "bilimi" esas alarak yeni bir devlet kurmuş, millî kültürümüzü canlandırarak çağdaş bir seviyeye getirme uğraşına girmiştir. Bu dönemdeki çabalar bir "öze dönüş" hareketidir. Türk milleti bu dönemde Atatürk'le millî kimlik ve kişiliğini, millî benliğini kazanmıştır. Millî kimliğimiz ve millî karakterimizi, dilimizi, tarihimizi ve kültürümüzü koruyarak çağdaş uygarlık seviyesini yakalamamızı Atatürk yine Türk milliyetçiliğini esas alarak gerçekleştirmiştir.

20 Mart 1923 tarihinde Konya Türk Ocağı'nda yaptığı konuşmada Atatürk şöyle diyor: "Millî varlığımıza düşman olanlarla dost olmayalım. Böylelerine karşı bir Türk şairinin dediği gibi, "Türküme ve düşmanım sana, kalsam da bir kişi" diyelim..."¹⁶

Atatürk 5 Kasım 1925 tarihinde Ankara Hukuk Fakültesi'nin açılış konuşmasını yaparken özet olarak şöyle söylüyor: "... Bugünkü devletimizin

¹⁴ İlhan, a.g.m., s. 269.

¹⁵ Nimet Arsan, *Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri*, s. 24, 25.

¹⁶ Azmi Süslü, "Atatürk ve Gençlik," *BTTD*, sayı 12, Şubat 1968, s. 15.

şekli, asırlardan beri gelen eski şekilleri bertaraf eden en mütakâmil tarz olmuştur." Yani Atatürk cumhuriyetle birlikte, Türk milletinin varlığının devamı için fertler arasındaki ortak bağı, asırlardır devam edip gelen "dini bağ" yerine "Türk milliyeti", "Türk birliği" bağı olduğunu belirtiyor.¹⁷

Atatürk'ün en önemli vasıflarından biri onun gerçek bir Türk milliyetçisi oluşudur. "Benim yaratılışında olağanüstü bir durum varsa o da, Türk olarak yaratılmamdır"¹⁸ diyen büyük Atatürk, Türk milliyetçiliğinin bütün hayau boyunca en büyük savunucusu olmuş ve Türk milli kültürünü, Türk milli şuurunu hep ön planda tutmuştur. Şu sözleri günümüz Türkiyesi için ta o günlerden bize bir ikaz gibidir. "Dünyanın bize hürmet göstermesini istiyorsak, önce biz kendi benliğimize ve milliyetimize bu hürmeti hissen, fikren bütün iş ve davranışlarımızla göstereyim. Bilelim ki, milli benliğini bulamayan milletler başka milletlerin avıdır..."¹⁹ Atatürk bütün hayatı boyunca da ima "Türk milli bütünlüğü" üstünde durmuş ve buna büyük önem vermiştir.

Atatürk Türk insanının önüne gerçekleştirilecek bir hedef koymuştur. Onun inkılâpçılığını ortaya koyan bu hedef "millî kültürümüzü muassır medeniyet seviyesinin üstüne çıkarma"²⁰ hedefidir. Bu hedef toplumu hareketsiz kalmaktan kurtarma ve ona bir dinamizm vermeye yöneliktir. Türk milletini çağdaş medeniyet seviyesinin üstüne çıkarmak için yapılacak ilk şey, Batı dünyasından kopmadan, Batı medeniyeti içinde eriyip yok olmadan kendi milli kültürümüze, kendi medeniyetimize sahip çıkmaktır. Onları geliştirmek, çağdaş medeniyetlerle baş edebilecek ve onlarla birlikte var olarak insanlığa hizmet edebilecek evrensel değerleri ortaya çıkararak, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türk Cumhuriyeti'ni sonsuza kadar yaşatmaktır bu hedef. İnkılâpçılığın ana gayesi budur. Bunu yapmasak, yapamazsak önce medeniyetimizi kaybederiz, sonra hürriyetimizi. Oysa Atatürk'ün bir vasfı da hürriyetçi oluşudur. O, diyor ki; "... özgürlük olmayan bir ülkede ölüm ve çöküntü vardır. Her ilerlemenin ve kurtuluşun anası özgürlüktür."²¹

¹⁷ İsmet Giritli, "Modernleşme İdeolojisi Olarak Atatürkçülük", *Uluslar Arası II. Atatürk Sempozyumu*, Ankara 1996, c. I, s. 49.

¹⁸ Yusuf Sarnay, *Atatürk'ün Millet ve Milliyetçilik Anlayışı*, Ankara 1990, s. 62.

¹⁹ *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri*, c. II, Ankara, 1981, s. 143.

²⁰ *Atatürk*, Kültür Bakanlığı, Ankara 1994, s. 250.

²¹ Mustafa Başel, *Atatürk Haftası Armağanı*, Ankara 1996, s. 3.

Atatürkçülük Türk milleti için bir kendine dönüş, öze dönüş hareketidir. Türk milleti kişiliğini millî kimliğini, millî benliğine onunla kazanmıştır. Ancak buradaki millî kimlik ve millî benlik asla "ırkçılık" manasında değildir. Zaten kendisi milleti "aynı kültürden olan insanlardan oluşan topluma millet denir"²² şeklinde ifade etmektedir. Milleti, "Türkiye Cumhuriyeti devletini kuran Türkiye halkına Türk milleti denir"²³ şeklinde tanımlayan yine odur.

Atatürkçülük; millî kimlik ve millî benlik içerisinde, onlardan asla kopmadan, dilimizi, kültürümüzü koruyarak, tarihimize sahip çıkarak çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkmak hedefinde olan bir çağdaşlaşma hareketidir.

Atatürkçülüğü, bugünkü kullanılan manada, bir ideoloji olarak da düşünmemelidir. Çünkü bütün ideolojiler belli kalıplar içerisinde sıkıştırılmış fikirlerdir. Dolayısıyla bu fikirlerin eskimesi, yıkılması, veya bunlara "karşı" fikirlerin ortaya çıkması muhtemeldir. Oysa Atatürkçülük ve Atatürk ilkeleri zaman ve zemine göre yorumlanabilen dinamik ülküdürler. Bu yorumlamada bize tutulacak yolu yine Atatürk "hayatta en hakikî yol gösterici bilimdir"²⁴ diyerek, açıkça belirtmiştir. Evet, yol, bilimdir. Hedef ise, "Türk Cumhuriyeti halkını sonsuza kadar çağdaş bir toplum halinde yükseltmektedir."²⁵ Bu hedefe varmak için de Atatürk'ün söylediklerinin ve yapıklarının tamamını tahlil etmek gerekir. Dikkatle incelenince, bir bütünlük teşkil ettiği hemen fark edilen Atatürk ilkelerinin asıl gayesi; Türk milletinin ve onun devletinin siyasî, ekonomik, askerî ve kültürel yönden bağımsızlığının sürdürülmesidir. Bunun için de bizlere düşen görev Atatürk ilkelerinin dünkü, bugünkü ve gelecekteki yorumlarını isabetli ve sıhhatli bir şekilde yapabilmektir.

Cumhuriyetin kuruluşunun 10. yılında kendisinin kaleme aldığı ve büyük bir coşkuyla söylediği nutkunu, bugün bizlere yol gösterici bir vecize olan şu sözle bitiriyor Atatürk: "Ne mutlu Türküm diyene!"²⁶ Bu söz üzerine bilerek veya bilmeyerek yapılan spekülasyonlardan da kısaca bahsetmek yerinde olur. Denilmektedir ki, "Atatürk'ün bu sözünden ırkçılık manasında bir milliyetçilik çıkmaz". Elbette çıkmaz. Bu doğrudur. Zira başta da bu-

²² Afet İnan, *Medeni Bilgiler*, TTK Yayınları, Ankara 1988, s. 18.

²³ A.g.e., s. 18.

²⁴ Kocatürk, a.g.e., s. 117.

²⁵ Reşat Kaynar-Necdet Sakarya, *Atatürk Düşüncesi*, İstanbul 1995, s. 54.

²⁶ Atatürk'ün 10. Yıl Nutku.

günkü anlayışta milliyetçilik ortak kültür ve ortak yaşama arzusuna dayanır. Atatürk'ün milliyetçiliği böyle bir milliyetçiliktir. Yine bu sözle ilgili, "Atatürk, 'ne mutlu Türk olana, demedi, 'ne mutlu Türküm diyene!' dedi" gibi abes bir açıklama yapılmaktadır. Atatürk Türktür. Türk milliyetçisidir. Türklüğü ile her zaman öğünür. Onun milliyetçilik anlayışını daha önce belirttik. "Van'dan, Diyarbakır'dan Trakya'ya, Karadeniz'den Akdeniz'e kadar, cumhuriyetin millî sınırları içinde kalan topraklarda yaşayan her fert aynı cevherin damarlarıdır"²⁷ diyen Atatürk'ün milliyetçiliği kültüre dayalıdır. Ama insan şu soruyu da sormadan edemiyor: Mademki, "Türk olmak" bir şeref değil, o zaman "Türküm" demek niye şeref oluyor?

Hürriyet ve istiklâline bu derece düşkün olan Atatürk savaşı bir karaktere değil, aksine barışçı bir anlayışa sahiptir. Bunu da "yurtta sulh, cihanda sulh"²⁸ diyerek özlü bir şekilde formüleştirmiştir. Ancak bu ilke zaman zaman yanlış yorumlanmakta ve bir "teslimiyet" politikası gibi değerlendirilmektedir. Oysa bu yanlıştır. Daha önce de söylendiği gibi Atatürkçülükte asıl hedef Türk milletinin istiklâli, Türk devletinin bekası, Türk milletinin birlik, bütünlük ve huzurudur. Bu hedefi gerçekleştirmek için Türk milletine dostça yaklaşan her toplumla, devletle, siyasi, ekonomik ve kültürel ilişkiler kurulabilir, kurulmalıdır. Ancak, düşmanca tavır sergileyenlere karşı da asla "teslimiyetçi" olunamaz, olunmamalıdır. Atatürk diyor ki; "milletimin ve memleketimin menfaatleri icapettirdiği takdirde beşeriyeti oluşturan milletlerin her biriyle medeniyet bakımından dostluk ve siyaset münasebetini büyük bir hassasiyetle takdir ederim. Ancak, benim milletimi esir etmek isteyen herhangi bir milletin bu arzusundan sarfı nazar edinceye kadar da amansız düşmanıyım..."²⁹

Büyük Atatürk devam ediyor: "Efendiler, yetişecek çocuklarımıza ve gençlerimize, görecekleri tahsilin hududu ne olursa olsun, en evvel ve her şeyden evvel, Türkiye'nin istiklaline kendi benliğine, millî geleneklerine düşman olan bütün unsurlarla mücadele etmek lüzumu öğretilmelidir."³⁰

Atatürk'ün Samsun'a çıkışından itibaren adım adım gerçekleştirmeye çalıştığı üniter devlet yapısının temelini millilik ve milliyetçilik oluşturmuştur. Millî kültür değerleri içinde birbiriyle kaynaşmış kenetlenmiş bir toplumla

²⁷ Reşat Kaynar-Necdet Sakarya, *Atatürk Düşüncesi*, İstanbul 1995, s. 26.

²⁸ *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri*, c. III, 3. Baskı, TİTE Yay., Ankara 1981.

²⁹ *Atatürk*, Kültür Bakanlığı, Ankara 1994, s. 262.

³⁰ *A.g.e.*, s. 27; *Atatürkçülük*; 3. Kitap, Ankara 1983, s. 31.

milletin ve ülkenin ihtiyacı olan inkılâpları gerçekleştirmek ve bu ülkeyi çağdaş uygarlık seviyesine ulaştırmak Atatürk'ün hedefiydi. Bunu da milliyetçilik esasına dayalı bir millî kimlikle başaracaktı. Zaman içerisinde buna Atatürk milliyetçiliği denildi. Milliyetçiliğin şahıslarla isimlendirilmesine alışkın olmayan toplumumuzda bu niteleme, zaman zaman tartışmalara sebep oldu. Aslında tartışma gereksizdi. Zira Atatürk bir Türk milliyetçisiydi ve Atatürk milliyetçiliği de Türk milliyetçiliğinden farklı bir şey olamazdı. Türk milliyetçiliği Atatürk'ten önce de ortaya atılmış ve bazı aydınlar arasında bir hayli taraftar bulmuştu. Ancak bugün anladığımız anlamda gerçek Türk milliyetçiliğini Atatürk'ün ortaya koyduğunu söylemeliyiz. Atatürk, milliyetçiliği mace-racı ve hayalperestlikten uzaklaştırmış, millî kalkınma hamlelerinin gerçekleştirilmesinde bir itici güç olarak ortaya koymuştur. Ama bazı çevrelerin iddia ettiği gibi Türk milliyetçiliğini "Anadoluculuk" gibi dar bir çerçeveye de oturtmamıştır. O, bütün Türklerin meseleleriyle meşgul olmayı da ihmal etmemiştir. Onun "... Bugün esaret altında inleyen birçok dindaşlarımız vardır. Bunlar içinde kendi muhitlerinde istiklâllerini kaybetmeleri ve tam bağımsızlıkla memleketlerinin refah ve yükselmesine gayret etmeleri en büyük temennilerimizdendir"³¹ sözleri buna en güzel örnektir. Yine Atatürk'ün 1933 yılı sonlarında (29 Ekim 1933) Cumhuriyetin onuncu yıl balosunda kendisine soru soran bir Türk gencine verdiği cevap bu konudaki kararlı tutumunun güzel bir örneğidir. "... Sovyetler Birliği bugün komşumuzdur, ama yarın parçalanabilir. O zaman elinden kaçacak olan Türkler olacaktır. O güne hazır olmak gerekir. Hazırlık da dil ve tarih gibi köprüleri sağlam tutmakla olur. Barıştan yanayız. Ama değişen dünyada yarının dengeleri için hazır olmalıyız..."³²

Bugün kesin olarak söyleyebiliriz ki, Türk milletinin büyük bir çoğunluğu, Atatürk'ün bıraktığı eserin, yani Türkiye Cumhuriyeti'nin samimî savunucusudur ve Atatürk'ün eseri olan cumhuriyeti daha ileri hedeflere ulaştırma çabasında ve azmindedir. Bugün toplumumuzun içinde bulunduğu, objektiflikten uzak "inada" dayalı siyasî kutuplaşmalara rağmen, Türk milletinin çoğunluğunun, hangi siyasî görüşe sahip olursa olsun, Atatürk'ün bizlere bıraktığı esere gönülden sahip çıktığına inanıyoruz. 1994 yılında Boğaziçi Üniversitesi Sosyoloji Bölümünün yaptığı ciddi bir araştırmada

³¹ *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri*, cilt II, TİTE, Ankara 1952, s. 53.

³² İhsan Sabri Çağlayangil, *Anılarım*, İstanbul 1990, s. 43-44; İsmet Bozdağ, *Atatürk'ün Sofrası*, İstanbul 1975, s. 127-143.

Türk halkı Atatürk'e bağlı olduğunu göstermiştir. Ankette sorulan soru: "Aşağıdaki manevî değerlerden önemli olanı sizin için sıralayın!" şeklindedir.

Çıkan sonuç ise şöyledir: 1. İslâmiyet %92 2. Atatürk %85³³

Bu ülkenin nüfusunun %85'i ikinci manevî değer olarak Atatürk'ü seçiyor. Bu da Atatürk'ün, Atatürkçülüğün, Atatürk milliyetçiliğinin, toplumca benimsendiğinin açık bir ispatıdır.

Türk milletinin İslâmiyetten sonra yaşantısında ikinci manevî değer olarak gösterdiği Atatürk'ün ilke ve inkılâplarının topluma yayılması ve benimsenmesinden doğan Atatürkçülük, millî kimliğimiz ve millî benliğimiz içerisinde, bu kimlik ve benliğimizden kopmadan dilimizi, kültürümüzü koruyup, tarihimize sahip çıkarak kuvvetli bir tarih şuuru ile çağdaş uygarlık düzeyini yakalamak demektir.

Atatürk'ün bize gösterdiği bu hedefe varmanın yolu da Türk milliyetçiliğinden, Atatürk milliyetçiliğinden geçmektedir.

³³ Ergün Aybars, "Atatürk 10.11.1995 Gnkur. Bşk.lığında Yapılan Konuşma," s. 8.